

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT PRACY, SPRAW SPOŁECZNYCH I RODZINY

KPS-4100-05-01/2012

Nr ewid. 143/2012/P/12/102/KPS

Informacja
o wynikach kontroli
wykonania w 2011 roku
budżetu państwa w części 72
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia
Społecznego
oraz wykonania planów finansowych
Funduszu Emerytalno-Rentowego,
Funduszu Prewencji i Rehabilitacji
oraz Funduszu Administracyjnego

Warszawa maj 2012 r.

Misja *Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej*

Wizja *Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa*

**Informacja
o wynikach kontroli
wykonania w 2011 roku
budżetu państwa w części 72
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
oraz wykonania planów finansowych
Funduszu Emerytalno-Rentowego,
Funduszu Prewencji i Rehabilitacji
oraz Funduszu Administracyjnego**

Dyrektor Departamentu Pracy, Spraw
Społecznych i Rodziny

Jacek Szcherbiński

Zatwierdzam:
Wojciech Misiąg

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, 21 maja 2012 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
tel./fax: 22 444 50 00
www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
Cel i zakres kontroli	4
Uwarunkowania prawne i organizacyjne.....	4
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI	7
Ocena ogólna.....	7
Sprawozdawczość.....	9
Uwagi końcowe i wnioski	10
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI – CZĘŚĆ 72 KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO	11
Księgi rachunkowe.....	11
Budżet państwa.....	13
Wydatki w układzie zadaniowym	15
Realizacja wniosków pokontrolnych Najwyższej Izby Kontroli	16
Inne ustalenia kontroli	16
4. WYKONANIE PLANÓW FINANSOWYCH FUNDUSZY CELOWYCH	18
4.1 Fundusz Emerytalno-Rentowy	18
4.2 Fundusz Administracyjny.....	23
4.3 Fundusz Prewencji i Rehabilitacji	30
5. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	33
Protokół.....	33
Wystąpienie pokontrolne.....	33
Finansowe rezultaty kontroli.....	34

ZAŁĄCZNIKI

1. Wprowadzenie

Cel i zakres kontroli

Najwyższa Izba Kontroli – Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ w dniach od 2 stycznia do 13 kwietnia 2012 r., przeprowadziła kontrolę wykonania budżetu państwa w 2011 r., część 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS lub Kasa) oraz wykonania planów finansowych Funduszu Emerytalno-Rentowego (FER), Funduszu Administracyjnego (FA) oraz Funduszu Prewencji i Rehabilitacji (FPiR). Celem kontroli była ocena wykonania ustawy budżetowej na rok 2011² oraz wydanie opinii o prawidłowości rozliczenia finansowego w tej części budżetu państwa oraz planów finansowych wymienionych państwowych funduszy celowych.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2011 r. i została przeprowadzona pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności, w Centrali Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Kontrola przeprowadzona została zgodnie z obowiązującymi w NIK standardami kontroli oraz założeniami metodycznymi do kontroli wykonania budżetu państwa³.

Uwarunkowania prawne i organizacyjne

Prezes Kasy jest centralnym organem administracji rządowej, podległym ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi (art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników⁴). Prezes Kasy jest dysponentem części 72 budżetu państwa.

Kasa prowadzi samodzielną gospodarkę finansową (art. 75 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), a podstawami finansowymi ubezpieczenia społecznego rolników są Fundusze: Emerytalno-Rentowy, Administracyjny, Prewencji i Rehabilitacji, które są państwowymi funduszami celowymi (art. 76 ust. 2 i art. 76 ust. 2a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Prezes Kasy jest dysponentem tych funduszy. Ponadto dysponuje Funduszem Motywacyjnym (na dodatkowe wypłaty wynagrodzeń dla pracowników KRUS, które wypłacane są poza limitami wynikającymi z przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej – art. 81a ust. 1-3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), tworzonym w ramach odpisu na Fundusz Administracyjny. Gospodarka finansowa KRUS podlega także rygorom wynikającym

¹ Dz. U. z 2012 r. poz.82 ze zm.

² Ustawa z dnia 20 stycznia 2011 r. (Dz.U. Nr 29, poz. 150).

³ Por. <http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>

⁴ Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.

z ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵, ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁶, ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁷.

Fundusz Emerytalno-Rentowy jest przeznaczony na finansowanie wydatków określonych w art. 78 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w tym świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego oraz wypłacanych – łącznie z tymi świadczeniami – emerytur i rent z innego ubezpieczenia społecznego. Fundusz tworzony jest ze środków wymienionych w ust. 2 przywołanego przepisu, w tym przede wszystkim z dotacji z budżetu państwa oraz składek rolników na ubezpieczenie emerytalno-rentowe. Państwo gwarantuje wypłatę świadczeń finansowanych z Funduszu Emerytalno-Rentowego (art. 76 ust. 3 ww. ustawy).

Fundusz Prewencji i Rehabilitacji przeznaczony jest na finansowanie kosztów KRUS związanych z: przekwalifikowaniem zawodowym rencistów, zapobieganiem wypadkom przy pracy rolniczej oraz rolniczym chorobom zawodowym, leczeniem i rehabilitacją osób wykazujących niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, ale rokującym jej odzyskanie (art. 80 ust. 1, art. 21 b, art. 63 i 64 ww. ustawy). Fundusz tworzy się z odpisów od Funduszu Składkowego w wysokości do 5% planowanych wydatków tego Funduszu oraz z dotacji budżetu państwa (art. 80 ust. 2 ww. ustawy).

Fundusz Administracyjny zapewnia finansowanie kosztów obsługi ubezpieczenia, z wyjątkiem kosztów pokrywanych ze środków Funduszu Składkowego lub Funduszu Prewencji i Rehabilitacji. Ponadto, ze środków FA finansowane są koszty obsługi zadań z zakresu ubezpieczenia zdrowotnego (art. 79 ust. 1 ww. ustawy). Fundusz Administracyjny jest tworzony z odpisów od Funduszu Składkowego i Funduszu Emerytalno-Rentowego, w wysokości odpowiednio do 9% i do 3,5% planowanych wydatków ww. Funduszy (art. 79 ust. 2 pkt 1) Fundusz Administracyjny otrzymuje od właściwych instytucji refundacje kosztów związanych z realizacją ubezpieczenia zdrowotnego oraz innych zadań powierzonych Prezesowi Kasy na podstawie odrębnych przepisów (art. 79 ust. 2 pkt 2).

Według stanu na 31 grudnia 2011 r. w terenowej strukturze organizacyjnej KRUS funkcjonowała Centrala, 16 oddziałów regionalnych oraz 256 placówek terenowych.

⁵ Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.

KRUS realizował zadania w ramach funkcji 13 – Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny, funkcji 20 – Organizacja opieki zdrowotnej i polityka zdrowotna oraz funkcji 22 – Planowanie strategiczne oraz obsługa administracyjna i techniczna.

W 2011 r. w KRUS nie wydatkowano środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Wydatki publiczne poddane audytowi finansowemu typu poświadczającego w Centrali KRUS (70.109,8 tys. zł.) stanowiły 62,7% wydatków Centrali KRUS (111.842 tys. zł) oraz 12,3% wydatków ogółem (570.030 tys. zł).

2. Podsumowanie wyników kontroli

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie budżetu państwa w 2011 r. w części 72 – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz planu finansowego Funduszu Emerytalno-Rentowego. Pozytywnie z zastrzeżeniami ocenia natomiast wykonanie w 2011 r. planów finansowych Funduszu Administracyjnego oraz Funduszu Prewencji i Rehabilitacji.

Podstawą dla sformułowania tych ocen były, w szczególności, wyniki badań przeprowadzonych na próbie 102 dowodów księgowych o wartości 70.109,8 tys. zł dobranych metodą statystyczną, dotyczących poprawności formalnej zapisów księgowych, prawidłowości ujęcia ich ewidencji księgowej, a także pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności przeprowadzania i ewidencjonowania operacji gospodarczych. Kalkulację ocen zawiera załącznik nr 7 do informacji. Oceny ogólna i cząstkowe wynikają z przyjętych przez NIK kryteriów ocen wykonania budżetu państwa w 2011 r.⁸

Formułując pozytywną ocenę Najwyższa Izba Kontroli wzięła pod uwagę:

- poprawne zaplanowanie oraz wykonanie przychodów w części 72 – KRUS, FER, FA i FPiR, które rzetelnie ewidencjonowano i terminowo odprowadzano na centralny rachunek bankowy budżetu państwa; odniesienie do cz. szczegółowych str. 13 (cz. 72), 18 (FER), 23 (FA) i 30 (FPiR),
- poprawne zaplanowanie oraz wykonanie, w granicach kwot ujętych w planie finansowym, wydatków w części 72 – KRUS i FER w sposób legalny, gospodarny, celowy i rzetelny; odniesienie do cz. szczegółowych str. 14 (cz.72) i 20 (FER),
- brak zobowiązań długoterminowych i wymagalnych na koniec 2011 r. w części 72 – KRUS oraz w FER, FA i FPiR,
- terminowe sporządzanie i przekazywanie sprawozdań budżetowych,
- spadek kwoty zaległości z tytułu składek FER w stosunku do 2010 r. o 3,5%, tj. o 13.609,2 tys. zł, wzrost liczby spraw skierowanych do egzekucji administracyjnej dotyczących należności o 6,3%, tj. o 2.585,7 tys. zł oraz zmniejszenie o 5,3%, tj. o 208,8 tys. zł kwoty należności składekowych, dla których upłynął termin przedawnienia (przy czym 61,6% zabezpieczonych było hipoteką),

⁸ W ramach kontroli wykonania budżetu państwa w 2011 r. zastosowano trzystopniową skalę ocen, tj. ocenę pozytywną, ocenę pozytywną z zastrzeżeniami oraz ocenę negatywną (<http://www.nik.gov.pl/kontrole/standardy-kontroli-nik/>).

- spadek nowoujawnionych nadpłat świadczeń emerytalno-rentowych w stosunku do 2010 r. o 14%, tj. o 2.766 tys. zł, w tym o 28,3%, tj. 374,3 tys. zł z winy pracowników KRUS,
- ograniczenie (po raz pierwszy na przestrzeni ostatnich trzech lat) kosztów funkcjonowania KRUS o 4,8% (bez amortyzacji) w stosunku do planu po zmianach oraz 2,4% w stosunku do planu według ustawy budżetowej,
- prawidłowe opłacenie abonamentu za odbiorniki radiowo-telewizyjne z wykorzystaniem przysługujących zniżek⁹,
- prawidłową realizację objętych badaniem postępowań o udzielenie zamówień publicznych – stanowiących 15,1% wydatków FA w 2011 r.,
- prawidłowe sprawowanie przez Prezesa KRUS – określonego w art. 175 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych – nadzoru i kontroli nad gospodarką finansową KRUS.

Najwyższa Izba Kontroli formułując zastrzeżenia wobec FA i FPiR stwierdziła nieprawidłowości i uchybienia przy konstruowaniu i realizacji planów finansowych. Dotyczyły one:

- znacznie zwiększonego stanu FA i FPiR; stany tych funduszy zostały przekroczone w stosunku do planu według ustawy budżetowej odpowiednio ponad 110 razy (tj. 25.117 tys. zł z planowanego 227 tys. zł) i 55 razy (tj. 2.855 tys. zł z planowanego 51 tys. zł),
- nierzetelnego planowania wydatków FA, głównie w oddziałach regionalnych KRUS, polegającego m.in. na zwiększeniach i zmniejszeniach wartości w §§ klasyfikacji budżetowej, tj. łącznie dokonano 45 zwiększeń oraz 22 zmniejszenia planu wydatków w poszczególnych paragrafach, przy czym w ośmiu przypadkach w danym paragrafie dokonywano zarówno zmniejszeń i zwiększeń,
- nierzetelnego planowania zamówień publicznych przejawiającego się wprowadzaniem w planie zamówień licznych zmian; do planu wprowadzono łącznie 31 pozycji (FA i FPiR), po czym dokonano 24 korekt, w tym w II połowie roku wprowadzono pięć nowych zamówień (przy czym cztery z nich usunięto do końca roku). Plan zamówień po zmianach i korektach przewidywał realizację 41 postępowań, przy czym 29 z nich zostało zakończonych zawarciem umowy,
- 16 przypadków (na łączną kwotę 16.672.637,03 zł) opóźnień w zaewidencjonowaniu dowodów księgowych, co stanowiło naruszenie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 o rachunkowości. Cztery z tych dowodów, na kwotę 4.657.832,62 zł, miały wpływ na sprawozdawczość kwartalną FA,

⁹ Opłata za rok z góry skutkująca obniżeniem kosztów z tego tytułu.

- trzech przypadków (bez wpływu na sprawozdawczość kwartalną FA) ujęcia dowodów księgowych na łączną kwotę 129.230,01 zł w miesiącu ich zapłaty (tj. kasowo) pomimo stosowanej w KRUS zasady memoriału, co stanowiło naruszenie art. 20 ust. 1 ustawy o rachunkowości,
- dwóch przypadków (na kwotę 52.398,76 zł) dokonywania poprawek na dowodach księgowych z naruszeniem art. 22 ust. 3 ustawy o rachunkowości,
- czterech przypadków regulowania zobowiązań po terminie płatności na łączną kwotę 1.943.387,43 zł,
- 18 przypadków regulowania zobowiązań na siedem do 26 dni przed obligatoryjnym terminem płatności, na łączną kwotę 17.319.213,39 zł,
- zawarcia czterech umów przyznających celowe dotacje inwestycyjne dla Centrów Rehabilitacji Rolników (CRR) z naruszeniem art. 114 i art.116 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej¹⁰. Wartość powyższych umów wyniosła 225,5 tys. zł, co stanowiło 7,6% (2.959 tys. zł) kwoty przyznanych w 2011 r. dotacji dla CRR.

Sprawozdawczość

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sprawozdania budżetowe w części 72 - KRUS, oraz w Funduszach: Emerytalno-Rentowym, Funduszu Prewencji i Rehabilitacji oraz Administracyjnym (za wyjątkiem kwartalnych Rb-33, które oceniono pozytywnie z zastrzeżeniami, co omówiono w punkcie 3 Informacji – Księgi rachunkowe); sprawozdania zostały sporządzone zgodnie z rozporządzeniami Ministra Finansów: z 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej¹¹ oraz z 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych¹².

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli roczne sprawozdania budżetowe:

- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- o stanie środków na rachunkach bankowych (Rb-23),
- o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) za IV kwartał,
- o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z) za IV kwartał,

¹⁰ Dz. U. z 2011 r. Nr 112, poz. 654 ze zm.

¹¹ Dz. U. Nr 20, poz.103

¹² Dz. U. Nr 43 poz. 247.

- z wykonania planów finansowych funduszy celowych nieposiadających osobowości prawnej (Rb-33),
- z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego (Rb-40),
- z wykonania wybranych elementów planu finansowego Rb-FER

zostały sporządzone terminowo i prawidłowo, na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej oraz przekazują prawdziwy i rzetelny obraz dochodów, wydatków, a także należności i zobowiązań w 2011 r.

Kontrola łącznych rocznych sprawozdań Rb-33 dotyczących IV kwartału 2011 r., sporządzanych z wykonania planów finansowych funduszy: Emerytalno-Rentowego i Administracyjnego wykazała, że dane zostały prawidłowo przeniesione z 16 jednostkowych sprawozdań.

Uwagi końcowe i wnioski

Po kontroli Najwyższa Izba Kontroli skierowała do Prezesa KRUS sześć wniosków pokontrolnych (wymienionych w pkt 5). Najważniejsze z nich dotyczyły:

- 1) szacowania kosztów Funduszy z uwzględnieniem ich stanu na początek roku;
- 2) nierzetelnego i nieprecyzyjnego sporządzania planu zamówień publicznych oraz planu wydatków Funduszu Administracyjnego;
- 3) zasad przyznawania i rozliczania dotacji dla CRR zgodnie z wymogami określonymi art. 114 i 116 ustawy o działalności leczniczej.

3. Ważniejsze wyniki kontroli – część 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Księgi rachunkowe

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wiarygodność ksiąg rachunkowych w odniesieniu do rocznych sprawozdań budżetowych części 72 - KRUS, FA, FER i FPiR i kwartalnych sprawozdań części 72 - KRUS, FER i FPiR, natomiast pozytywnie z zastrzeżeniami wiarygodność ksiąg rachunkowych w odniesieniu do sprawozdań kwartalnych FA.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia poprawność formalną dowodów i zapisów księgowych oraz pozytywnie z zastrzeżeniami skuteczność funkcjonowania mechanizmów kontroli zarządczej dotyczących operacji finansowych i gospodarczych, poprawność systemu rachunkowości oraz procedur kontroli finansowej. Powyższą ocenę sformułowano na podstawie przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych oraz badania próby 102 dowodów księgowych o łącznej wartości 70.109,8 tys. zł, w tym 86 wylosowanych metodą monetarną¹³ o wartości 69.653,7 tys. zł oraz 16 dobranych w sposób celowy o wartości 456,1 tys. zł. Doboru próby do badania w Centrali Kasy dokonano spośród wydatków dokonywanych ze środków Funduszu Administracyjnego oraz Funduszu Prewencji i Rehabilitacji. Operacje gospodarcze potwierdzone powyższymi dowodami księgowymi zostały zbadane pod względem poprawności formalnej zapisów księgowych, prawidłowości ujęcia ich w ewidencji księgowej, a także pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności ich przeprowadzania i ewidencjonowania.

W wyniku badania systemu finansowo-księgowego stwierdzono, że w polityce rachunkowości, jak również w instrukcji obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych obowiązujących w KRUS, nie określono terminów granicznych księgowania dowodów do właściwych okresów sprawozdawczych oraz terminów na dokonanie sprawdzenia pod względem formalno-rachunkowym, zatwierdzenia i ujęcia w ewidencji księgowej dowodów księgowych przez Biuro Finansowo-Księgowe (BFK).

Ponadto badanie próby dowodów księgowych wykazało:

- 16 przypadków opóźnień w zaewidencjonowaniu dowodów księgowych na kwotę 16.672,6 tys. zł, które stanowiły naruszenie art. 20 ust. 1 ustawy o rachunkowości i wewnętrznych przepisów w zakresie obiegu i kontroli dowodów księgowych, przy czym

¹³ Prawdopodobieństwo wylosowania dowodu księgowego jest proporcjonalne do wartości operacji udokumentowanej tym dowodem.

cztery z nich¹⁴ miały wpływ na sprawozdawczość kwartalną FA. Dotyczyło to dowodów księgowych, które zostały opisane i zatwierdzone pod względem merytorycznym i przekazane do BFK z przekroczeniem terminu trzech dni określonego w instrukcji obiegu i kontroli dowodów księgowych, lub których opisu formalno-rachunkowego i ujęcia w księgach rachunkowych dokonano w terminie przekraczających trzy dni robocze. Powyższe opóźnienia w obiegu dokumentów skutkowały ich niezarejestrowaniem w miesiącu, którego dotyczyło zdarzenie gospodarcze,

- w trzech przypadkach ujęto dowody księgowe na kwotę 129,2 tys. zł¹⁵ w miesiącu ich zapłaty, tj. kasowo, pomimo stosowanej w KRUS zasady memoriału, czym naruszono art. 20 ust. 1 uor. Powyższe przypadki nie miały wpływu na sprawozdawczość kwartalną FA,
- w dwóch przypadkach¹⁶ stwierdzono błędy formalne dotyczące dokonywania poprawek na dowodach księgowych w zakresie dat lub treści opisu merytorycznego w sposób niezgodny z art. 22 ust. 3 uor. Kontrola wykazała również cztery przypadki (na łączną kwotę 1.943,4 tys. zł) nieterminowego regulowania zobowiązań (opóźnienia od 1 do 30 dni), co było niezgodne z art. 44 ust. 3 pkt 3 ustawy o finansach publicznych.

Nie wystąpiły przypadki zapłaty odsetek z tytułu nieterminowej zapłaty zobowiązań. Jednocześnie stwierdzono, iż w 18 przypadkach (na łączną kwotę 17.319,2 tys. zł) regulowano zobowiązania przed terminem płatności (powyżej siedmiu dni, a w skrajnym przypadku nawet 26 dni przed tym terminem).

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli racjonalne gospodarowanie środkami budżetowymi wymaga, aby zobowiązania regulowane były bez nieuzasadnionego wyprzedzenia. Ministerstwo Finansów poinformowało¹⁷ dysponentów części budżetowych, że „przy opracowywaniu harmonogramu wydatków na 2011 r. należy zwrócić uwagę na te elementy, które wpływają na rozkład wydatków w ciągu roku, np. uwzględnić realne terminy płatności wynikające z postępowań wszczynanych w trybie przetargów, a także przy zawieraniu umów terminy płatności ustalać w miarę możliwości na koniec miesiąca, kiedy wpływy dochodów podatkowych do budżetu państwa są największe”.

¹⁴ Na łączną kwotę 4.657.832,62 zł.

¹⁵ Dotyczy to kwoty 10% udziału w PPWOW finansowanego ze środków FA.

¹⁶ Na kwotę 52.398,76 zł.

¹⁷ Pismo MF z dnia 28 stycznia 2011 r.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przeprowadzenie rocznej inwentaryzacji w Centrali KRUS. Została ona sporządzona rzetelnie oraz zgodnie z obowiązującymi zasadami i przepisami prawa.

Budżet państwa

Dochody

Dane dotyczące dochodów budżetowych przedstawiono w tabeli, stanowiącej załącznik nr 1 do Informacji.

Dochody wykonane w 2011 r. wyniosły 35.042 tys. zł i były 438 razy wyższe od kwoty zaplanowanej w ustawie budżetowej, która wynosiła 8 tys. zł. Zrealizowane dochody stanowiły 0,01% wykonanych dochodów budżetu państwa (277.568.381 tys. zł). W porównaniu do 2010 r. (35 tys. zł) były one wyższe o 35.007 tys. zł, tj. ponad 1000 razy. Przekroczenie planu spowodowane było w głównej mierze zwrotem przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników, nadpłaconych przez KRUS w latach ubiegłych, które stanowiły dochód budżetu państwa. Kwota zwrotów wyniosła 35.023 tys. zł i dotyczyła składek od osób podlegających wyłączeniu z ubezpieczenia zdrowotnego. Realizowane przez KRUS dochody były terminowo przekazywane na rachunek dochodów budżetowych w NBP.

W związku z przyjętym założeniem kontroli nie dokonano badania dochodów, bowiem ich wysokość w cz. 72 nie przekroczyła 0,1% dochodów budżetu państwa ani w okresie od stycznia do listopada nie była wyższa niż 220.000 tys. zł.

Należności pozostałe do zapłaty występujące w cz. 72 KRUS wyniosły 28,6 tys. zł.

W 2011 r. występujące w KRUS należności wymagalne ogółem (krajowe) w kwocie 244.845,6 tys. zł były niższe o 2.581,3 tys. zł w stosunku do 2010 r. (247.426,9 tys. zł), tj. o 1%. Obejmowały one głównie *należności wymagalne od gospodarstw domowych* – 244.327,0 tys. zł, w tym m.in.: 238.967,3 tys. zł z tytułu składek i nienależnie pobranych świadczeń, 4.760,9 tys. zł z tytułu składek z działów specjalnych oraz 598,7 tys. zł stanowiące koszty upomnień, należności od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek. W dniu 31 grudnia 2011 r. w KRUS nie wystąpiły zobowiązania wymagalne oraz zobowiązania długoterminowe.

Wydatki

Zestawienie wydatków budżetowych części 72 w 2011 r. przedstawia załącznik nr 2 do Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności wydatkowanie środków budżetowych w części 72 budżetu państwa.

W ustawie budżetowej zaplanowano wydatki w części 72 w wysokości 15.811.660 tys. zł. W planie po zmianach kwota wydatków została zwiększona o 45.179 tys. zł (o 0,28%) z rezerwy celowej na realizację Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich (PPWOW) do 15.856.839 tys. zł, tj. 101,2% wykonania roku poprzedniego (15.671.039 tys. zł). Wykonanie wydatków wyniosło 15.841.818 tys. zł i stanowiło 5,2% wykonania wydatków budżetu państwa ogółem (302.681.612 tys. zł) i w stosunku do planu po zmianach było niższe o 15.021 tys. zł (tj. o 0,1%).

Główne pozycje wydatków dotyczyły m.in.:

- w dziale 753 *Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne*: wydatki w ustawie budżetowej po zmianach ustalono w wysokości 15.834.659 tys. zł, tj. wyższe o 1,2 % od wykonania w 2010 r. (15.648.801 tys. zł); zrealizowane wydatki wyniosły 15.820.788 tys. zł, w stosunku do ustawy budżetowej po zmianach były niższe o 13.871 tys. zł (o 0,1%), w tym:
 - o rozdział 75305 *FER*: w ustawie budżetowej ustalono wydatki w wysokości 15.120.037 tys. zł, tj. wyższe o 1,2 % od wykonania w 2010 r. (14.935.764 tys. zł); zrealizowane wydatki wyniosły 100% planu, w rozdziale nie dokonywano zmian; wydatki te dotyczyły głównie wypłat emerytur i rent oraz świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego,
 - o rozdział 75313 *Świadczenia zlecone do wypłaty*: w ustawie budżetowej ustalono wydatki w wysokości 668.444 tys. zł, tj. niższe o 2,1 % od wykonania w 2010 r. (682.781 tys. zł); wydatki wyniosły 654.758 tys. zł i w stosunku do ustawy budżetowej były niższe o 13.686 tys. zł (o 2%); wydatki dotyczyły wypłat świadczeń finansowanych z budżetu państwa zleconych do wypłaty dla ZUS i KRUS.
- w dziale 851 *Ochrona zdrowia*, rozdział 85156 *Składka na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenie dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego*: w ustawie budżetowej ustalono wydatki w wysokości 22.109 tys. zł, tj. niższe o 86 tys. zł (o 0,4 %) od wykonania w 2010 r. (22.195 tys. zł). Zrealizowane wydatki wyniosły 20.994 tys. zł i w stosunku do ustawy budżetowej były niższe o 1.115 tys. zł (o 5 %).
- w dziale 853 *Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej*: w ustawie budżetowej (po zmianach) ustalono wydatki w wysokości 60,3 tys. zł, tj. wyższe o 88,4% od wykonania w 2010 r. (32 tys. zł). Zrealizowane wydatki wyniosły 25,8 tys. zł i w stosunku do ustawy budżetowej (po zmianach) były niższe o 34,5 tys. zł (o 57,7%).

Nie odnotowano wydatkowania środków powyżej planu w budżecie po zmianach. Wydatki w części 72 zostały poniesione na cele wynikające z ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (głównie świadczenia emerytalno-rentowe) oraz na zadania zlecone KRUS do realizacji. Nadzór i kontrola nad realizacją budżetu sprawowane były w oparciu o miesięczną sprawozdawczość finansową i statystyczną.

Nie badano wydatków w cz. 72 KRUS, bowiem środki przekazane z budżetu państwa są przekazywane (redystrybucja) do funduszy celowych, tj. FER i FPiR.

Zatrudnienie i wynagrodzenia omówiono w pkt 4.2. Fundusz Administracyjny.

W 2011 r. w części 72 nie wystąpiły zobowiązania wymagalne oraz zobowiązania długoterminowe.

Dotacje budżetowe

W 2011 r. Ministerstwo Finansów przekazało na rachunek bieżący KRUS kwotę dotacji miesięcznych (transze w skali miesiąca) w łącznej wysokości 15.841.818 tys. zł. Dotacje z budżetu państwa przekazywane były na podstawie uzgodnionego harmonogramu w wysokości faktycznie niezbędnej do właściwego funkcjonowania dysponenta części budżetowej. Otrzymane środki były równe wysokości poniesionych wydatków.

Wydatki w układzie zadaniowym

Podstawą określenia planowanych wydatków budżetowych na realizację zadań i podzadań w ramach funkcji był plan finansowy części 72 oraz plany funduszy (FER, FPiR oraz FA). Plan budżetu KRUS w układzie zadaniowym na 2011 r. przewidywał realizację wydatków w ramach trzech funkcji państwa.

Funkcja 13 - Zabezpieczenie społeczne i wspieranie rodziny. W ramach tej funkcji realizowano zadania:

- 13.3 – *ubezpieczenia społeczne*, na które planowano wydatki w kwocie 13.927.545 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 13.913.825 tys. zł. Dla realizacji zadania przyjęto miernik „liczba emerytów i rencistów otrzymujących świadczenia z FER przypadających na 100 osób ubezpieczonych w systemie ubezpieczeń społecznych”, którego wartość docelową na 2011 r. określono na 87,77. Wartość osiągniętego w 2011 r. miernika wyniosła 88,32 i była większa od planowanej o 0,55 z uwagi na mniejszą niż przyjęto w planie przeciętną miesięczną liczbę ubezpieczonych przy wyższej niż planowano przeciętnej miesięcznej liczbie świadczeniobiorców,

- 13.7 – *informatyzacja działalności i budowa społeczeństwa informatycznego*, na które wydatkowano 44.993 tys. zł, co stanowiło 99,6% planu po zmianach (45.178 tys. zł).

Funkcja 20 - Organizacja opieki zdrowotnej i polityka zdrowotna. W ramach tej funkcji realizowano zadanie 20.1 Zapewnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, na które planowano wydatki w kwocie 1.884.115 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 1.883.000 tys. zł. Dla realizacji zadania przyjęto na 2011 r. miernik „liczba osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym (bez członków rodzin)”, którego wartość określono na 1.505 tys. osób. Wartość osiągniętego w 2011 r. miernika wyniosła 1.472 tys. osób i była mniejsza od planowanej z uwagi na spadek spadku liczby osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym.

Ponadto KRUS realizował zadanie obsługa administracyjna i techniczna, w ramach funkcji 22 „Planowanie strategiczne oraz obsługa administracyjna i techniczna”, której celem było zapewnienie sprawnego funkcjonowania KRUS a tym samym terminowej realizacji zadań. Nie planowano kwot w ramach tego zadania i nie wykazano poniesionych wydatków w ramach tej funkcji (finansowanej w całości ze środków FA).

Realizacja wniosków pokontrolnych Najwyższej Izby Kontroli

Po kontroli KRUS w zakresie wykonania budżetu państwa w roku 2010 r. w części 72 – KRUS oraz planów finansowych FER, FPiR oraz FA w wystąpieniu pokontrolnym Najwyższa Izba Kontroli skierowała pięć wniosków pokontrolnych dotyczących nadzoru nad Biurem Prewencji i Rehabilitacji w zakresie funkcjonowania CRR; usprawnienia przeprowadzenia postępowań o zamówienia publiczne; wyegzekwowanie kary umownej za nieterminową realizację umowy; przeprowadzenia szkoleń pracowników oddziałów regionalnych i placówek terenowych KRUS celem wyeliminowania błędów polegających na nieprawidłowym ustalaniu wysokości świadczeń skutkujących koniecznością wypłaty odsetek lub powstaniem nadpłat oraz wyeliminowania błędów w zakresie funkcjonowania systemu finansowo-księgowego. Wszystkie wnioski zostały zrealizowane lub są realizowane na bieżąco.

Inne ustalenia kontroli

Audyt i kontrola wewnętrzna oraz przeprowadzane inspekcje przez merytorycznych pracowników Kasy spełniły wymogi określone w przepisach prawa ogólnego i uregulowań organizacyjnych KRUS. Audyt wewnętrzny planował i wykonywał planowe zadania w kategorii tzw. wysokiego ryzyka, natomiast kontrola wewnętrzna przeprowadzała kompleksowe, problemowe, sprawdzające i doraźne badania w jednostkach organizacyjnych Kasy na terenie całego kraju. Ponadto wszystkie komórki merytoryczne sporządziły plany pracy oraz sprawozdania z ich wykonania, które przedstawiano do akceptacji Kierownictwu Kasy. Komórki kontroli i audytu zrealizowały swoje zadania zgodnie z planem, przeprowadzając także audyty i kontrole poza planem. Wszystkie zalecenia i rekomendacje kierowano do kontrolowanych komórek celem ich realizacji oraz

przedstawiano Kierownictwu. Wyniki kontroli (finansowe, merytoryczne, organizacyjne itp.), jak również bieżący nadzór wykonywany przez służby ekonomiczne, były przez kierownictwo Kasy na bieżąco wykorzystywane do właściwego i sprawnego funkcjonowania podległych jednostek.

4. Wykonanie planów finansowych funduszy celowych

4.1 Fundusz Emerytalno-Rentowy

4.1.1 Przychody

Zestawienie przychodów FER przedstawia załącznik nr 3 do Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie planu przychodów FER w 2011 r.

W planie przychodów na 2011 r. (według ustawy budżetowej – 16.559.685 tys. zł) przyjęto m.in. przychody z dotacji uzupełniającej 15.120.037 tys. zł oraz składki według przypisu 1.412.648 tys. zł.

Przychody FER (według przypisu) wyniosły 16.567.365 tys. zł i były o 0,05% wyższe od planu oraz o 1,3% wyższe od wykonania w 2010 r. Przychody (według wpływów) wyniosły 16.574.372 tys. zł i były o 0,3% wyższe od planu oraz o 1,1% wyższe od wykonania w 2010 r. Podstawowym źródłem przychodów była dotacja z budżetu państwa w wysokości 15.120.037 tys. zł, co stanowiło 91,2% przychodów według wpływów oraz 91,3% przychodów według przypisu. W stosunku do wykonania w 2010 r. przychody te były wyższe o 184.273,0 tys. zł, tj. o 1,2%.

Przychody własne (bez innych przychodów) w ujęciu memoriałowym (według przypisu) w kwocie 1.438.825 tys. zł stanowiły 8,7% przychodów FER (według przypisu). W stosunku do planu według ustawy budżetowej były one niższe o 823,0 tys. zł, tj. o 0,1%, a w stosunku do wykonania w 2010 r. wyższe o 41.365 tys. zł, tj. o 3,0%. Przychody własne według wpływów w kwocie 1.454.335 tys. zł stanowiły 8,8% przychodów FER w ujęciu kasowym. W stosunku do planu według ustawy budżetowej były one wyższe o 55.313 tys. zł, tj. o 3,9% oraz wyższe o 872,0 tys. zł, tj. o 0,1% od wykonania w 2010 r. Wśród przychodów własnych dominującą pozycję stanowiły wpływy ze składek emerytalno-rentowych. Ponadto Fundusz osiągnął inne (nie planowane w ustawie budżetowej) przychody własne w wyniku rozwiązania odpisów aktualizacyjnych, które wyniosły 8.503 tys. zł i w stosunku do wykonania 2010 r. były niższe o 6.022 tys. zł (o 41,5%).

Zgodnie z art.17 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników¹⁸, wysokość składki miesięcznej na FER w roku 2011 stanowiła 10% emerytury podstawowej i wynosiła miesięcznie: 71,00 zł w I kwartale (213,00 zł za kwartał) oraz 73,00 zł w pozostałych kwartałach (219,00 zł za kwartał).

¹⁸ Dz. U. z 2008 r. Nr 90, poz. 291 ze zm.

4.1.2 Należności

W dniu 31 grudnia 2011 r. należności (brutto) wyniosły 499.361 tys. zł i w porównaniu do 2010 r. były niższe o 1,6% (o 7.925 tys. zł).

Należności wymagalne wyniosły 238.967 tys. zł i były niższe o 1,6% od należności 2010 r. (o 3.991 tys. zł), z czego składki na ubezpieczenie społeczne stanowiły 98,5%.

W ramach realizacji programów pomocowych dla rolników i producentów rolnych¹⁹, ustanowionych w 2010 r. i 2011 r. uchwałami Rady Ministrów, z FER udzielono w 2011 r. ulg m.in. z tytułu: odroczeń terminu płatności składek, rozłożenia należności na raty oraz umorzeń składek w łącznej wysokości 3.044,7 tys. zł.

Ponadto - w 2011 r. - umorzono należności z tytułu składek, odsetek i kosztów upomnienia na kwotę 9.526,7 tys. zł, tj. o 5.566,4 tys. zł (o 36,9%) mniej niż w 2010 r. Kwota główna (bazowa) umorzonych należności wyniosła 5.325,7 tys. zł (55,9%), natomiast odsetki za zwłokę - 4.199,6 tys. zł (44,1%). W 2011 r. liczba złożonych wniosków o umorzenie należności wyniosła 22.704 i była o 14.426 niższa niż w 2010 r. (o 38,9%).

Na koniec 2011 r. trwające układy ratalne w FER obejmowały kwotę 141.135,9 tys. zł, tj. o 6,5% niższą niż w analogicznym okresie roku 2010. W 2011 r. należności rozłożone na raty stanowiły 37,5% kwoty zadłużenia z tytułu składek (w 2010 r. – 38,7%). Na koniec 2011 r. kwota należności odroczonej wynosiła 88,9 tys. zł i była o 37,9% niższa niż w 2010 r.

W 2011 r. przedawnieniu uległy składki w wysokości 3.698,3 tys. zł, tj. o 208,8 tys. zł (5,3%) mniej niż w 2010 r. W celu odzyskania ich w przyszłości 61,6%, tj. 2.276,8 tys. zł, zabezpieczono wpisem hipoteki na nieruchomości gospodarstwa.

W 2011 r. dokonano potrąceń należności składkowych ze świadczeń przysługujących rolnikom z ubezpieczenia na kwotę 120.930,8 tys. zł, tj. o 1.536,6 tys. zł (o 1,3% więcej niż w 2010 r.). Kwoty dokonanych potrąceń stanowiły 32,1% kwoty zadłużenia z tytułu składek (w 2010 r. 30,6%).

W 2011 r. oddziały regionalne KRUS skierowały do sądów, celem zabezpieczenia należności na hipotece zadłużonego gospodarstwa 9.573 wnioski o wpis w księdze wieczystej (o 13 wniosków, tj. o 0,1% więcej niż w 2010 r.). Kwota zabezpieczonych należności w 2011 r.

¹⁹ Uchwała z dnia 26 lipca 2011 r. "Program pomocy dla rolników, producentów rolnych i rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem w 2011 r. huraganu, deszczu nawalnego lub przymrozków wiosennych" oraz uchwała z dnia 1 czerwca 2010 r. "Program pomocy dla rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane przez powódź, obsunięcie się ziemi lub huragan w 2010 r."

wyniosła 30.549,3 tys. zł (wzrost o 8,9% w porównaniu do 2010 r.). Kwota zabezpieczonych należności na hipotecę (narastająco) wyniosła 131.967,7 tys. zł (wzrost o 1,3%).

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia intensyfikację działań w zakresie egzekucji administracyjnej należności. W 2011 r. skierowano do egzekucji administracyjnej 73.400 tytułów wykonawczych, tj. o 13.606 więcej (22,8%) niż w 2010 r. (59.794) dotyczących należności na kwotę 43.747,2 tys. zł, tj. o 2.585,7 tys. zł (6,3%) więcej niż w 2010 r. (41.161,5 tys. zł). W drodze egzekucji administracyjnej zrealizowano 60.380 tytułów wykonawczych, tj. o 15.293 (33,9%) tytułów więcej w porównaniu do 2010 r. (45.087), na łączną kwotę 39.711,3 tys. zł, tj. 3.753,8 tys. zł (10,4%) więcej niż w 2010 r. (35.957,5 tys. zł). Ściągnięte przez organ egzekucyjny zostało 25.461,2 tys. zł (o 10,5% więcej niż w 2010 r.), z protokołem nieściągalności zwrócono 4.876 tytułów egzekucyjnych (o 16,0% więcej niż w 2010 r.) na kwotę 2.258,3 tys. zł (o 0,1% mniej niż w 2010 r.).

4.1.3 Wydatki

Zestawienie wydatków FER przedstawia załącznik nr 3 do Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności wydatki FER.

W ustawie budżetowej ustalono wydatki w wysokości 16.625.641 tys. zł. Wydatki w takiej wysokości zostały przewidziane w zatwierdzonym w dniu 2 marca 2011 r. planie finansowym FER.

Zmiany w planie wydatków, wprowadzone na podstawie zgody Ministra Finansów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i opinii Komisji Finansów Sejmu RP, zostały dokonane w sposób celowy i zgodny z art. 171 ust. 3 ustawy o finansach publicznych. W żadnym paragrafie nie wystąpiły wydatki wyższe od planu po zmianach.

Zrealizowane wydatki FER wyniosły 16.498.510 tys. zł, tj. 99,2% planu po zmianach²⁰ i były o 0,5% niższe niż w 2010 r. Zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz celowy stanowiły 86% wydatków ogółem FER. Plan przewidywał na te zadania kwotę 14.321.635 tys. zł (tj. o 51.034 tys. zł - 0,4% więcej od wykonania w 2010 r.), natomiast wykonanie wyniosło 14.191.018 tys. zł (tj. o 130.617 tys. zł - 0,9% mniej niż przewidziano w ustawie budżetowej). W porównaniu do 2010 r. (14.270.601 tys. zł) na realizację tych zadań wydatkowano o 79.583 tys. zł (o 0,6%) mniej.

²⁰ Zmiany posiadały zgodę Ministra Finansów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz opinie Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP.

Wydatki na wypłatę rent i emerytur rolnych stanowiły 80,9% wydatków ogółem FER i wyniosły 13.340.225 tys. zł. W stosunku do planu według ustawy budżetowej były one niższe o 76.214 tys. zł (o 0,6%). W stosunku do wykonania 2010 r. (13.900.848 tys. zł) wydatki na renty i emerytury rolne były niższe o 560.623,0 tys. zł, tj. o 4%.

Wydatki na wypłatę emerytur rolnych w kwocie 10.899.580 tys. zł były wyższe w stosunku do ustawy budżetowej o 10.798 tys. zł, tj. o 0,1%, a w stosunku do planu po zmianach były niższe o 5.674,0 tys. zł (0,05%). W stosunku do wykonania w 2010 r. (11.387.986 tys. zł) były one niższe o 488.406 tys. zł, tj. o 4,3%. Wydatki na renty rolne w kwocie 2.440.645 tys. zł były niższe w stosunku do ustawy o 87.012 tys. zł (3,4%) a w stosunku do planu o 70.540 tys. zł, tj. o 2,8%. W stosunku do wykonania 2010 r. (2.512.862 tys. zł) były niższe o 72.217 tys. zł, tj. o 2,9%. Przeciętna miesięczna liczba emerytur wyniosła 1.054 tys. (w 2010 r. 1.094 tys.), rent z tytułu niezdolności do pracy 227 tys. (w 2010 r. 235 tys.), rent rodzinnych 43 tys. (w 2010 r. 43 tys.). Przeciętna emerytura i renta finansowana z FER w 2011 r. wyniosła 838,00 zł i była wyższa, w stosunku do 2010 r. o 31,00 zł, tj. o 3,8%, a od planowanej niższa o 0,2%.

Wydatki na zasiłki pogrzebowe rolne w kwocie 254.864 tys. zł (1,5% wydatków FER) były niższe w stosunku do planu według ustawy budżetowej o 21.058 tys. zł, tj. o 7,6%. W stosunku do wykonania 2010 r. były niższe o 114.889 tys. zł, tj. o 31,1%. Wydatki te stanowiły 1,8% wydatków na zadania wynikające z ustawy tworzącej Fundusz. Przeciętny zasiłek pogrzebowy w 2011 r. wynosił 4.544,32 zł, i w porównaniu do 2010 r. był niższy o 1.895,13 zł, tj. o 29,4%. Spowodowane to było wprowadzeniem z dniem 1 marca 2011 r. zmian dotyczących wysokości zasiłku pogrzebowego (4.000,00 zł)²¹. Liczba wypłaconych zasiłków pogrzebowych wyniosła 56.084 i w porównaniu do 2010 r. była niższa o 1.336, tj. o 2,3%.

Wydatki na składkę na ubezpieczenie zdrowotne finansowane z budżetu państwa wyniosły 1.862.006 tys. zł (11,3% wydatków FER) i były na poziomie przyjętym w planie według ustawy budżetowej i określone zostały zgodnie z art. 22 tej ustawy. W stosunku do wykonania 2010 r. były wyższe o 2.899 tys. zł, tj. o 0,2%.

4.1.4 Nadpłaty świadczeń

W 2011 r., w porównaniu do 2010 r., kwota nowoujawnionych nadpłat świadczeń²² z tytułu ubezpieczeń emerytalno-rentowych była niższa o 14% (o 2.765,6 tys. zł). Nadpłacone zostały

²¹ Art. 80 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz.1227 ze zm.) w związku z art. 12 ustawy z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. z 2010 r. nr 238, poz. 1578 ze zm.).

²² Nadpłaty świadczeń ujawniane są m.in. w wyniku przeprowadzenia kontroli uprawnień do rent, bieżącej weryfikacji akt emerytalno-rentowych wnioskodawców (a niekiedy również ich małżonków) oraz kontroli wewnętrznych.

świadczenia w wysokości 16.958,9 tys. zł. Kwota nadpłat, na które pracownicy KRUS nie mieli wpływu (98,8% ogółu nadpłat) wyniosła 16.753,5 tys. zł i była niższa o 12,5% w porównaniu do 2010 r. W grupie nadpłat nowoujawnionych (niezawinionych przez pracowników KRUS) przyczynami nadpłat było głównie niepowiadomienie lub późne powiadomienie o prowadzeniu gospodarstwa rolnego (52,6% tych nadpłat) i zmiany w uprawnieniach członków rodzin (12,2%).

Kwota nadpłat spowodowanych z winy pracowników KRUS (1,2% ogółu nadpłat) wyniosła 205,4 tys. zł i była mniejsza o 64,6% w porównaniu do 2010 r. Do głównych przyczyn nadpłat zawinionych przez pracowników KRUS należą m.in. błędne wydanie decyzji, nieterminowe wstrzymanie wypłaty oraz brak zmiany w księdze ruchu²³.

4.1.5 Zobowiązania

Zobowiązania ogółem na koniec roku wyniosły 331.675 tys. zł i były niższe o 7,8% niż planowane w ustawie budżetowej i o 4,5% niższe od stanu na koniec 2010 r. Zobowiązania wymagalne na koniec roku nie wystąpiły.

W 2011 r. dokonano 278 wypłat odsetek za zwłokę z tytułu opóźnienia w wypłacie świadczeń w związku z ustalaniem prawa do świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego na łączną kwotę 50 tys. zł, w tym: z tytułu załatwienia wniosków emerytalno-rentowych po terminie ustawowym w 3 sprawach na kwotę 0,2 tys. zł, odsetki wynikające z wyroków sądów 25 tys. zł (49,9% ogólnej kwoty odsetek). W pozostałych przypadkach wypłaty odsetek były efektem m.in. ujawniania niedopłat wynikających z nieprawidłowego ustalenia wysokości części składkowej emerytury lub renty rolniczej spowodowanego m.in.: błędnym wykazaniem przez urzędy gmin wysokości składek na ubezpieczenie społeczne rolników opłacanych w latach 1983-1990, bądź okresu opłacania składek; nie uwzględnieniem okresu opłaconych, zaległych składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe; nie uwzględnieniem hipotetycznego okresu ubezpieczenia przy ustalaniu prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy rolniczej; przyjęciem zbyt krótkiego okresu podlegania innym niż rolnicze ubezpieczeniom społecznym. Kwota wypłaconych odsetek za zwłokę wzrosła w porównaniu do 2010 r. o 20,2 tys. zł, tj. o 67,8%. Liczba spraw, w których wypłacono odsetki wzrosła o 17, tj. o 6,5% w porównaniu do roku poprzedniego.

²³ zapis elektroniczny w systemie ewidencyjnym rejestrującym wszystkie zdarzenia ubezpieczonych.

4.1.6 Stan Funduszu na koniec 2011 roku

Stan Funduszu w dniu 31 grudnia 2011 r. wynosił 11.482 tys. zł, tj. o 68.855 tys. zł więcej niż w dniu 1 stycznia 2011 r. oraz o 155.370 tys. zł mniej niż założono w ustawie budżetowej. Na stan Funduszu składały się:

- środki pieniężne w wysokości 79.326 tys. zł, wyższe o 54.868 tys. zł (224,3%) niż na początek roku oraz wyższe o 59.326 tys. zł (296,6%) niż w planie według ustawy budżetowej;
- należności w wysokości 263.831 tys. zł, niższe o 1,7 tys. zł (0,6%) niż na początek roku oraz niższe o 220.699 tys. zł (45,5%) niż w planie według ustawy budżetowej;
- zobowiązania w kwocie 331.675 tys. zł, niższe o 15.678 tys. zł (4,5%) niż na początek roku oraz niższe o 28.003 tys. zł (7,8%) niż w planie według ustawy budżetowej.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sytuację finansową Funduszu zwraca jednak uwagę na zmniejszony stan FER na koniec roku w stosunku do planu (166.852 tys. zł), co było wynikiem niższego stanu na początek roku od przewidzianego w planie.

4.2 Fundusz Administracyjny

4.2.1 Przychody

Dane o przychodach przedstawiono w załączniku nr 4 do Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie planu przychodów Funduszu Administracyjnego w 2011 r.

W planie przychodów na 2011 r. według ustawy budżetowej – 582.447 tys. zł – przyjęto m.in. odpis w wysokości 442.000 tys. zł, tj. 2,7% od planowanych wydatków FER oraz 58.750 tys. zł, tj. 9,0% od planowanych wydatków Funduszu Składkowego.

Przychody FA wyniosły 581.718 tys. zł i były o 0,1% niższe od planu oraz o 0,6% od wykonania w 2010 r. Dominującą pozycję stanowił odpis z FER (76,0% ogółu przychodów), który był równy odpisowi z 2010 r. i stanowił 100,0% planu. Ponadto przychodem FA był odpis z Funduszu Składkowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników (FS USR), który stanowił 10,1% ogółu przychodów – był on wyższy o 0,6% w porównaniu do roku 2010. Pozostałe przychody w wysokości 80.968 tys. zł (13,9% ogółu przychodów), zrealizowane w 99,1% w stosunku do planu, były niższe o 0,5% od wykonania w 2010 r. Dotyczyły one w szczególności refundacji przez ZUS kosztów obsługi świadczeń zbiegowych – 52.951 tys. zł oraz refundacji kosztów obsługi²⁴ –

²⁴ Koszty te obejmują: ubezpieczenia zdrowotne, świadczenia kombatanckie, renty socjalne, świadczenia górnicze i świadczenia za pracę przymusową.

21.107 tys. zł. Przychody z tego tytułu były niższe w części dotyczącej kosztów obsługi ubezpieczeń zdrowotnych o 54,8% oraz niższe od wykonania w 2010 r. o 53,6%.

Przyczyną niższego wykonania przychodów w części dotyczącej kosztów obsługi ubezpieczeń zdrowotnych była wypłata odsetek²⁵, które zapłacono w kwocie 56,2 tys. zł (0,01% zrealizowanych wydatków FA). Obciążenie zapłatą odsetek przez NFZ wynikało z niezgodnego, zdaniem NFZ i Ministra Zdrowia, poboru przez KRUS kosztów obsługi ubezpieczeń zdrowotnych, która wynikała ze zmiany przepisów w związku z wprowadzeniem od 1 stycznia 2011 r., ryczałtowego sposobu przekazywania składki (art. 86 ust. 2a). Z dniem 1 stycznia 2011 r. w art. 80 uchylono natomiast ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych²⁶, który umożliwiał wcześniej wyliczenie kwoty podstawy indywidualnej składki ubezpieczonego²⁷. Niezależnie od powyższego KRUS nadal przekazywał NFZ informacje określone w trybie § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2009 r.²⁸, dotyczące danych o osobach, za które zostały opłacone składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz okresu i wysokości kwoty składki, poza składnikiem wyszczególnionym w ust. 1 pkt 2 lit b tego paragrafu, tj. kwoty podstawy wymiaru składki. KRUS przekazując informacje ponosił z tego tytułu określone koszty, które zostały ujęte w dochodach FA w części dotyczącej pozostałych przychodów – refundacja kosztów obsługi ubezpieczeń zdrowotnych (plan według ustawy budżetowej – 6.453 tys. zł). Z ustaleń kontroli wynika, że niewykazanie kwoty podstawy wymiaru składki nie miało wpływu na wysokość ponoszonych kosztów obsługi ubezpieczeń zdrowotnych przez KRUS. Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli stwierdza że w ww. rozporządzeniu Rady Ministrów nie dokonano stosownych zmian, spójnych ze znowelizowaną ustawą. Od dnia 1 kwietnia 2012 r. kwestia podstawy wysokości miesięcznej składki na ubezpieczenie zdrowotne została uregulowana w art. 2 ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o składkach na ubezpieczenie zdrowotne rolników za 2012 r.²⁹ Należy zauważyć, że KRUS nie zgadza się z interpretacją narzuconą przez NFZ i Ministra Zdrowia, i zamierza wystąpić na drogę sądową o zwrot zapłaconych odsetek.

²⁵ Zmiana - od stycznia 2011 r. ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wprowadzona ustawą z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. nr 238, poz.1578), która zmieniła sposób opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne rolników.

²⁶ Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.

²⁷ Art. 80. 1. „Składka na ubezpieczenie zdrowotne rolnika podlegającego ubezpieczeniu społecznemu rolników jest równa kwocie odpowiadającej cenie połowy kwintala żyta z każdego hektara przeliczeniowego użytków rolnych w prowadzonym gospodarstwie rolnym, ustalonej dla celów wymiaru podatku rolnego” – tekst obowiązujący do 31 grudnia 2010 r.

²⁸ w sprawie szczegółowego zakresu oraz sposobu przekazywania do centrali NFZ przez ZUS i KRUS danych dotyczących osób objętych ubezpieczeniem zdrowotnym i płatników składek - Dz. U. z 2009 r. Nr 30, poz. 192.

²⁹ Dz.U. z 2012 r. poz. 123.

4.2.2 Należności

W dniu 31 grudnia 2011 r. należności (brutto) wyniosły 11.516 tys. zł i w porównaniu do 2010 r. były wyższe o 14% (o 1.414 tys. zł).

Należności wymagalne wyniosły 1.117,4 tys. zł i były 37 razy wyższe od należności w 2010 r. (29,6 tys. zł). Składały się na nie m.in. należności:

- koszty upomnień na kwotę 594,3 tys. zł, ponad 41 razy wyższe niż w roku poprzednim, dotyczyły dochodzenia należności z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników i ubezpieczenia zdrowotnego,
- z tytułu odszkodowań 514,3 tys. zł, tj. ponad 165 razy wyższe niż w roku poprzednim. Do ww. kwoty należności zakwalifikowano wartość 511 tys. zł powstałych w Oddziale Regionalnym Koszalin z tytułu nienależnie pobranego podatku VAT przy nabyciu lokalu użytkowego w Szczecinie. W stosunku do kupującego wystosowano wezwania do zapłaty ww. kwoty. Do zakończenia czynności kontrolnych sprawa nie została rozstrzygnięta i zostanie skierowana na drogę sądową.

4.2.3 Wydatki

Zestawienie wydatków budżetowych FA w 2011 r. przedstawia załącznik nr 4 do Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, pod względem legalności, celowości i gospodarności oraz pozytywnie z zastrzeżeniami pod względem rzetelności wydatki FA.

W ustawie budżetowej ustalono wydatki w wysokości 584.248 tys. zł. Wydatki w takiej wysokości zostały przewidziane w zatwierdzonym w dniu 2 marca 2011 r. planie finansowym FA.

Zmiany w planie wydatków, wprowadzone za zgodą Ministra Finansów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i opinii Komisji Finansów Sejmu RP oraz osiem zmian wewnętrznych zatwierdzonych przez Prezesa KRUS (na podstawie wniosków oddziałów regionalnych), zostały dokonane w sposób celowy i zgodny z art. 171 ust. 3 ufp. W żadnym paragrafie nie wystąpiły wydatki wyższe od planu po zmianach.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, iż dokonano łącznie 45 zwiększeń oraz 22 zmniejszeń planu wydatków w poszczególnych paragrafach klasyfikacji budżetowej dla wydatków FA (głównie w oddziałach regionalnych), przy czym w ośmiu przypadkach w danym paragrafie dokonywano jednocześnie (na przestrzeni roku) zmniejszeń i zwiększeń. Najwięcej zmian dotyczyło § 6110 wydatki inwestycyjne państwowych funduszy celowych (pfc) – siedem zmian, w tym sześć zwiększeń (ostatnie 29 grudnia 2011 r.), § 6120 wydatki na zakupy

inwestycyjne pfc – sześć zmian, w tym pięć zwiększeń (ostatnie 29 grudnia 2011 r.), § 4210 zakup materiałów i wyposażenia – sześć zwiększeń (ostatnie 29 grudnia 2011 r.), § 4270 zakup usług remontowych – sześć zmian, w tym pięć zwiększeń (ostatnie 29 grudnia 2011 r.), § 4300-5 zakup usług pozostałych – pozostałe – sześć zmian, w tym trzy zwiększenia (ostatnie 27 października 2011 r.) i trzy zmniejszenia (wszystkie po 24 listopada 2011 r.). Na 42 paragrafy klasyfikacji budżetowej (wydatki FA) dokonano zmian w 23 paragrafach, co stanowi 54,8%.

Zwiększenia dokonywane były w ostatnich dniach roku, w szczególności w zakresie wydatków inwestycyjnych, w sytuacji, gdy ich zrealizowanie było mało realne. Może to świadczyć o dokonywaniu wydatków pod presją czasu, a nie w sposób zaplanowany i przemyślany.

Wydatki Funduszu Administracyjnego (w ujęciu memoriałowym) stanowiły kwotę 570.030 tys. zł, tj. 96,2% planu po zmianach³⁰ (592.820 tys. zł) i były o 2,8% niższe niż w 2010 r., w tym największy udział (96,5%) miały wydatki bieżące (550.354 tys. zł), które były niższe o 18.102 tys. zł tj. o 1,0% od planu po zmianach oraz o 5.735 tys. zł, tj. o 1,0% niższe niż w 2010 r. oraz wydatki inwestycyjne, które wyniosły 19.160 tys. zł i były o 5.204 tys. zł, tj. o 21,4% niższe w stosunku do planu po zmianach oraz o 10.979 tys. zł, tj. o 36,4% niższe niż w roku poprzednim. Ponadto w 2011 r. utworzono odpisy aktualizacyjne należności w wysokości 516 tys. zł z tytułu spornej kwoty dotyczącej zapłaty podatku VAT (514 tys. zł) oraz związanych z należnościami od pracowników (2 tys. zł). Planowane wydatki nie zostały w pełni zrealizowane w 40 z 44 paragrafów klasyfikacji budżetowej, w tym najwyższe kwoty niewykonanych wydatków dotyczyły m.in. § 4300 Zakup usług pozostałych – 11.569 tys. zł (7,3%), § 4210 Zakup materiałów i wyposażenia – 1.208 tys. zł (8,8%) i § 4170 Wynagrodzenia bezosobowe – 674 tys. (3,2%). Główną przyczyną niewykonania wydatków (łącznie na kwotę (22.790 tys. zł) było dokonanie oszczędności oraz niezrealizowanie wszystkich omówionych w pkt 4.2.3.3. zaplanowanych zamówień publicznych.

4.2.3.1 Na wydatki bieżące FA składały się głównie wydatki na wynagrodzenia pracowników Kasy w wysokości 286.996 tys. zł³¹ i były one o 0,3% niższe od planu oraz o 0,1% wyższe niż w 2010 r.

Pozostałe wydatki bieżące w kwocie 218.887 tys. zł dotyczyły przede wszystkim zakupów usług pozostałych, które wyniosły 146.183 tys. zł (w tym m.in. opłaty pocztowe, usługi bankowe, sieć WAN, usługi informatyczne dotyczące utrzymania obsługi systemów

³⁰ Zmiany posiadały zgodę Ministra Finansów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz opinie Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP.

³¹ Bez pochodnych od wynagrodzeń, które wyniosły 44.471 tys. zł.

wspomagających realizację świadczeń oraz utrzymania systemu finansowo-księgowego i kadrowego Centrali KRUS), a także wydatków związanych z zakupem materiałów i wyposażenia (12.565 tys. zł), zakupem energii (9.255 tys. zł) oraz opłatami za administrowanie i czynsze za budynki i lokale (8.596 tys. zł). Szczegółowe badanie wydatków poniesionych na podróże służbowe krajowe (883,0 tys. zł), podróże służbowe zagraniczne (97 tys. zł), a także wydatki na szkolenia pracowników (406 tys. zł) wykazało ich prawidłową realizację.

4.2.3.2 Na wydatki inwestycyjne KRUS w kwocie 19.160 tys. zł składały się:

- wydatki inwestycyjne zrealizowane w wysokości 13.695 tys. zł, (90,1% planu),
- zakupy inwestycyjne, które wyniosły 1.868 tys. zł (85,1% planu),
- wydatki dotyczące 10% wkładu własnego ponoszonego przez KRUS na realizację Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich (PPWOW), które wyniosły 3.597 tys. zł, tj. 51,7% planu po zmianach; niższe wykonanie tych wydatków wynikało głównie z niepełnej realizacji programu PPWOW.

Przyczyną niepełnej realizacji poszczególnych zadań w ramach PPWOW było m.in. niezrealizowanie trzech zadań z planu zamówień publicznych z uwagi na wyższą – niż przewidziana w budżecie – kwotę najkorzystniejszej złożonej oferty oraz rozwiązanie jednej z umów z winy wykonawcy. Ponadto nie zrealizowano w pełni wszystkich planowanych etapów wdrożenia systemu wspomagania zarządzania (MSS), z uwagi na konieczność uzgodnień w zakresie wymogów stawianych przez KRUS wykonawcy zadania. W związku z powyższym Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację wydatków inwestycyjnych.

4.2.3.3 Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, iż w planie zamówień publicznych (łącznie 31 pozycji dla FA i FPiR) dokonano 24 korekt, polegających m.in. na wprowadzeniu w II połowie roku pięciu nowych zamówień, z których cztery usunięto z planu do końca roku. Świadczyć to może o braku przemyślanego podejścia do planowania zamówień publicznych. Realizacja znowelizowanego planu przewidywała 41 postępowań, przy czym umowy zawarto w 29 przypadkach, co dało 70,7% wykonania planu po zmianach.

Badanie sześciu zamówień publicznych o łącznej wartości 85.823,3 tys. zł (stanowiącej 15,1% wydatków zrealizowanych przez FA w 2011 r.), w tym czterech wylosowanych metodą MUS³² na kwotę 84.585,6 tys. zł oraz dwóch dobranych celowo o wartości 1.237,7 tys. zł, wykazało, że zrealizowano je zgodnie z planem finansowym na zakupy i usługi służące realizacji celów KRUS, za wiedzą Głównego Księgowego, a zrealizowane płatności prawidłowo ujęto

³² Metoda statystycznego doboru próby, w której prawdopodobieństwem doboru proporcjonalne do wartości transakcji.

w ewidencji księgowej. Postępowania o udzielanie zamówień publicznych przeprowadzono zgodnie z trybem i zasadami określonymi w ustawie Prawo zamówień publicznych. Płatności realizowano w wysokościach zgodnych z zawartymi umowami.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia stwierdzone w toku kontroli ograniczenie kosztów funkcjonowania KRUS o 4,8% (bez amortyzacji) w stosunku do planu po zmianach oraz 2,4% w stosunku do planu według ustawy budżetowej, przy czym zauważa, iż spadek kosztów nastąpił po raz pierwszy na przestrzeni ostatnich trzech lat.

4.2.3.4 Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wywiązywanie się KRUS z obowiązków określonych w ustawie z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych³³. W KRUS dokonano rejestracji wszystkich posiadanych w oddziałach regionalnych i Centrali KRUS, odbiorników radiowo-telewizyjnych i opłacono abonament za rok z góry, tj. z wykorzystaniem przysługujących zniżek, co skutkowało obniżeniem kosztów z tego tytułu. Wydatki z tytułu opłat abonamentowych wyniosły łącznie 72.156,76 zł (w tym w Centrali KRUS – 1.506,4 zł).

4.2.4 **Zatrudnienie i wynagrodzenie**

Dane dotyczące zatrudnienia i wynagrodzenia w 2011 r. w KRUS przedstawia załącznik nr 6 do Informacji.

Przeciętne zatrudnienie w 2011 r. w KRUS, w przeliczeniu na pełne etaty, wynosiło 6.065,06 etatu i było niższe o 85,72 etatu, tj. o 1,4 % w stosunku do zatrudnienia w 2010 r. Przeciętne zatrudnienie w Centrali wynosiło 227,82 etatu i wzrosło w stosunku do roku poprzedniego o 1,57 etatu (o 0,7 %). Kontrola wykazała, iż w trzech Biurach nastąpiło faktyczne zwiększenie obsady etatowej, a w pozostałych przypadkach następowała naturalna rotacja. Przeciętne zatrudnienie w oddziałach regionalnych zmniejszyło się w 2011 r. o 87,29 etatu w stosunku do roku poprzedniego. Na rok 2011 liczba etatów rozdysponowanych dla oddziałów regionalnych wyniosła 5.907,7, w związku z czym nieobsadzonych pozostało w dniu 31 grudnia 2011 r. 70,5 etatów. Przeciętne zatrudnienie na stanowiskach kierowniczych „R” w Centrali KRUS w 2011 r. wyniosło 2,5 etatu i było niższe od planowanego o 0,5 etatu z uwagi na obsadzenie stanowiska II Zastępcy Prezesa od 13 czerwca 2011 r. oraz nieobsadzenie stanowiska Prezesa KRUS od 7 listopada 2011 r.

Wydatki na wynagrodzenia pracowników Kasy wyniosły 286.996 tys. zł³⁴ i były o 0,3% niższe od planu oraz o 0,1% wyższe niż wykonanie w 2010 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie

³³ Dz.U. nr 85, poz. 728 ze zm.

³⁴ Bez pochodnych od wynagrodzeń, które wyniosły 44.471 tys. zł.

brutto (z wypłatami dodatkowego wynagrodzenia rocznego) wyniosło 3.661,8 zł, w tym w Centrali KRUS 6.385,2 zł, a w jednostkach terenowych 3.555,5 zł. W porównaniu do 2010 r. wynagrodzenie to wzrosło o 62,3 zł, tj. o 1,7% (w tym w Centrali o 1,5% a w oddziałach i placówkach terenowych o 1,7 %) ³⁵. Wynagrodzenie osób objętych mnożnikowym systemem wynagrodzeń zostało ustalone na poziomie przysługującym w grudniu 2008 r.

4.2.5 Zobowiązania

Zobowiązania ogółem na koniec roku wyniosły 50.000 tys. zł i były wyższe o 14,5% niż planowane w ustawie budżetowej i o 2,0% wyższe od stanu na koniec 2010 r. Wzrost ten wynikał z dokonywaniem wydatków w ostatnich dniach roku, związanych z korektami planu – co zostało omówione w pkt 4.2.3.

Zobowiązania wymagalne na koniec roku nie wystąpiły.

4.2.6 Stan Funduszu na koniec 2011 roku

W dniu 31 grudnia 2011 r. stan FA wynosił 25.117 tys. zł i był wyższy niż w planie według ustawy budżetowej (227 tys. zł) o 24.890 tys. zł, tj. 110 razy oraz ponad siedem razy wyższy niż w planie po zmianach ³⁶ (3.056 tys. zł). Na stan Funduszu na koniec roku składały się:

- środki pieniężne w wysokości 63.344 tys. zł, tj. o 11.650 tys. zł (o 22,5%) więcej niż na początek roku oraz o 27.178 tys. zł (75,1%) więcej niż w planie według ustawy budżetowej;
- należności w wysokości 10.986 tys. zł, tj. o 905 tys. zł (o 9%) więcej niż na początek roku oraz o 4.070 tys. zł (58,8%) więcej niż w planie według ustawy budżetowej;
- zobowiązania w kwocie 50.000 tys. zł, o 988 tys. zł (o 5%) więcej niż na początek roku oraz o 6.345. tys. zł (14,5%) więcej niż w planie według ustawy budżetowej.

Na wyższy niż planowano stan FA na koniec roku miało wpływ niższe wykonanie planowanych wydatków o kwotę 22.790 tys. zł. Składało się na to niepełne wykonanie wydatków w 90% paragrafów klasyfikacji budżetowej planowanych przez FA.

Najwyższa Izba Kontroli z zastrzeżeniami ocenia fakt znaczącego zwiększenia stanu FA na koniec roku, który został przekroczony w stosunku do planu według ustawy budżetowej ponad 110 razy.

³⁵ Dane ww. nie obejmują nagród przyznawanych z Funduszu Motywacyjnego, zgodnie z art. 81a ust 3 o u.s.r.

³⁶ Plan został zmieniony na wniosek Prezesa KRUS za wiedzą i zgodą Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i w oparciu o opinię Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP w zakresie wydatków dotyczących emerytur i rent rolnych .

4.3 Fundusz Prewencji i Rehabilitacji

4.3.1 Przychody

Zestawienie przychodów FPiR przedstawia załącznik nr 5 do Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykonanie planu przychodów FPiR w 2011 r.

Do planu przychodów na 2011 r. (plan według ustawy budżetowej – 33 949 tys. zł) przyjęto przychody z dotacji budżetowej 1.000 tys. zł, odpis z Funduszu Składkowego (FS) 32.639 tys. zł (do 5% planowanych wydatków FS) oraz pozostałe przychody 310 tys. zł.

Przychody FPiR wyniosły 35.450 tys. zł i były o 4,4% (o 1.501 tys. zł) wyższe od planu oraz o 9,2% (o 3.596 tys. zł) niższe od wykonania w 2010 r. (39.046 tys. zł). Głównym źródłem przychodów były odpis z FS w wysokości 32.639 tys. zł (92,1% przychodów ogółem) oraz dotacja z budżetu państwa w wysokości 1.000 tys. zł, co stanowiło 2,8% przychodów ogółem. Pozostałe przychody stanowiły 1.811 tys. zł (5,1% przychodów ogółem) i pochodziły z wpływów ze sprzedaży składników majątkowych (1.374,5 tys. zł) oraz z tytułu odsetek bankowych (178,9 tys. zł).

4.3.2 Należności

Należności FPiR na koniec 2011 r. nie wystąpiły.

4.3.3 Wydatki

Zestawienie wydatków budżetowych FPiR w 2011 r. przedstawia załącznik nr 5 do Informacji.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, pod względem legalności, celowości i gospodarności oraz pozytywnie z zastrzeżeniami pod względem rzetelności wydatki FPiR.

Zrealizowane wydatki Funduszu w kwocie 34.140 tys. zł były wyższe od planu według ustawy budżetowej o 191 tys. zł, tj. o 0,6% oraz niższe od planu po zmianach³⁷ o 1.303 tys. zł, tj. 3,7%, a w stosunku do roku 2010 były niższe o 9.515 tys. zł, tj. o 21,8%. Niepełna realizacja wydatków była spowodowana m.in. niewykonaniem trzech z czterech zaplanowanych zamówień publicznych³⁸. Dominującą pozycję wydatków stanowiły wydatki bieżące, które wyniosły 31.164 tys. zł (91,3% wydatków FPiR ogółem) i były wyższe od planu według ustawy

³⁷ Zmiany posiadały zgodę Ministra Finansów, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz opinie Komisji Finansów Publicznych Sejmu RP.

³⁸ usunięto z planu zamówień: „Wykonanie 130 tys. kalendarzy na 2012 r. dla rolników”, „Wydrukowanie wydawnictw prewencyjnych”; unieważniono: „Zakup przedmiotów z elementami odbłaskowymi zwiększającymi bezpieczeństwo rolników i członków ich rodzin”.

budżetowej o 215 tys. zł, tj. o 0,7%. Główną pozycję w tych wydatkach stanowiły zakupy usług zdrowotnych, które wyniosły 29.314 tys. zł i stanowiły 94,1% wydatków bieżących. Wydatki inwestycyjne (w tym zakupy) wyniosły 2.976 tys. zł, z czego 2.959 tys. zł (99,4%) dotyczyło dotacji celowych przekazywanych przez KRUS dla Centrów Rehabilitacji Rolników (CRR). Wydatki te stanowiły 98,6% planu według ustawy budżetowej oraz 99,2% planu po zmianach i były niższe o 7.385 tys. zł, tj. o 71,4% niż w 2010 r.

Kontrola wykazała, że umowy z CRR były zawierane i rozliczane przez Biuro Prewencji i Rehabilitacji w niewłaściwy sposób. W czterech (z ośmiu zawartych) umów³⁹ dotyczących zakupów sprzętu rehabilitacyjnego na kwotę 225.500 zł nie określono sposobu płatności środków finansowych oraz terminu zwrotu niewykorzystanej części dotacji, tj. istotnych elementów wymaganych art. 116 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁴⁰. Ponadto Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że w przypadku tych umów przekazana kwota dotacji była w sposób nieuzasadniony mniejsza od kwot określonych w umowach podpisanych z Centrami⁴¹. Zmniejszenia wynosiły od 8,4% do 33,6% wartości umów i stanowiły łącznie 30,2 tys. zł. Kwota dotacji określona w umowach wyliczana była prawidłowo przez KRUS według wzoru określonego w art. 114 ww. ustawy, natomiast kwota środków przekazanych do CRR po realizacji zadania została pomniejszona w wyniku przeprowadzenia ponownego przeliczenia wysokości dotacji, z uwzględnieniem faktycznie poniesionych przez CRR kosztów realizacji zadań, przemnożonych przez ten sam współczynnik, który zastosowano na etapie podpisywania umowy. Art. 116 ustawy o działalności leczniczej przewiduje przeprowadzenie ponownego przeliczenia wysokości dotacji przy jej rozliczeniu w oparciu o współczynnik uwzględniający wysokość przychodów uzyskanych w roku w którym otrzymano dotację, w celu ustalenia kwoty ewentualnego zwrotu. Błędy popełnione przez KRUS polegały, z jednej strony, na uwzględnieniu w przeliczeniu wskaźnika przychodów za poprzedni rok, zamiast za rok, w którym została przyznana dotacja, a z drugiej, na wyliczeniu kwoty dotacji na podstawie faktycznie poniesionych kosztów, zamiast na podstawie kwoty określonej w umowie. Było to wynikiem funkcjonującego w KRUS sposobu rozliczania dotacji, który w ocenie Najwyższej Izby Kontroli był niezgodny z ww. ustawą.

³⁹ Podpisanych przez Dyrektora Biura Prewencji i Rehabilitacji, a w przypadku dwóch aneksów dotyczących zmiany kwoty – przez zastępcę Dyrektora

⁴⁰ Dz. U. z 2011 r. Nr 112, poz. 654 ze zm.

⁴¹ Dla umów: nr 131/2011 (po aneksie) na kwotę 56,5 tys. zł przekazano 49,7 tys. zł, nr 132/2011 na kwotę 90 tys. zł przekazano 78 tys. zł, nr 133/2011 na kwotę 60 tys. zł przekazano 55 tys. zł, 169/2011 na kwotę 19 tys. zł przekazano 12,6 tys. zł.

4.3.4 Zobowiązania

Zobowiązania wymagalne oraz długoterminowe w FPiR na koniec 2011 r. nie wystąpiły.

4.3.5 Stan Funduszu na koniec 2011 roku

Stan Funduszu w dniu 31 grudnia 2011 wyniósł 2.855 tys. zł i był wyższy od stanu na początek roku o 1.310 tys. zł, tj. 184,7%. W stosunku do planu określonego w ustawie budżetowej (51 tys. zł) był on wyższy o 2.804,0 tys. zł, tj. ponad 55 razy. Na stan Funduszu składały się:

- środki pieniężne w kwocie 4 865 tys. zł, wyższe od stanu na początek roku o 110,2 tys. zł, tj. 102,4%, oraz wyższe od planu według ustawy budżetowej (1.836 tys. zł) o 3.029 tys. zł, tj. o 62,3%; stan środków pieniężnych po zmianach na koniec 2011 r. był wyższy o 3.028,7 tys. zł, tj. 265%;
- należności w dniu 31 grudnia 2011 r. nie wystąpiły;
- zobowiązania w wysokości 2.009,9 tys. zł, niższe od stanu na początek 2011 r. o 1.245,8 tys. zł, tj. o 38,3% i wyższe od planu według ustawy budżetowej (1.785 tys. zł) o 224,9 tys. zł, tj. o 12,6%.

Kontrola wykazała, iż na wyższy niż planowano stan FPiR na koniec roku miało wpływ wyższe wykonanie nieplanowanych przychodów o 1.501 tys. zł oraz niższe wykonanie wydatków o kwotę 1.303 tys. zł.

Najwyższa Izba Kontroli z zastrzeżeniami ocenia fakt znaczącego zwiększenia stanu FPiR na koniec roku, który został przekroczony w stosunku do planu według ustawy budżetowej ponad 55 razy.

5. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

Protokół

Protokół kontroli podpisano bez zastrzeżeń w dniu 13 kwietnia 2012 r.

Wystąpienie pokontrolne

W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w dniu 27 kwietnia 2012 r. Najwyższa Izba Kontroli sformułowała sześć wniosków pokontrolnych, które dotyczyły:

- 1) podjęcia działań zmierzających do rzetelnego szacowania kosztów Funduszy uwzględniających stan na początek roku;
- 2) podjęcia działań zmierzających do rzetelnego i precyzyjnego sporządzania planu zamówień publicznych oraz planu wydatków Funduszu Administracyjnego;
- 3) wprowadzenia terminów granicznych w instrukcji obiegu i kontroli dowodów księgowych dla wszystkich komórek Centrali KRUS w zakresie kontroli merytorycznej i rachunkowej;
- 4) wprowadzenia w polityce rachunkowości terminów dotyczących ewidencji księgowej w zakresie ujmowania dowodów do właściwych okresów i wyeliminowanie przypadków niewłaściwego ich ewidencjonowania;
- 5) wprowadzenia mechanizmów zapewniających terminową realizację zobowiązań z możliwie najmniejszym wyprzedzeniem w stosunku do obligatoryjnych terminów płatności oraz bez opóźnień;
- 6) wprowadzenia zasad przyznawania i rozliczania dotacji dla CRR zgodnie z wymogami określonymi art. 114 i 116 ustawy o działalności leczniczej.

Do wystąpienia nie wniesiono zastrzeżeń.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Prezes KRUS poinformował o podjęciu działań zmierzających do wyeliminowania stwierdzonych w toku kontroli uchybień, poprzez między innymi: monitorowanie stopnia wykonania planu Funduszy i uwzględnienie wyników przy opracowywaniu projektów planów na kolejny rok budżetowy; dokonywanie okresowej analizy wydatków oraz szczegółowego uzasadniania dokonywania zmian w planie wydatków i zamówień publicznych; wprowadzenie granicznych terminów w zakresie kontroli merytorycznej i rachunkowej; dokonanie zmian w polityce rachunkowości dotyczących ewidencji księgowej oraz wzmocnienie nadzoru nad regulowaniem zobowiązań; opracowanie zasad i trybu postępowania w zakresie przyznawania i rozliczania dotacji dla CRR.

Finansowe rezultaty kontroli

Stwierdzone finansowe rezultaty kontroli w Funduszu Prewencji i Rehabilitacji wyniosły 225,5 tys. zł, tj. 0,7% zrealizowanych wydatków Funduszu. Wynikały one z niewłaściwego zawarcia czterech umów z CRR, tj. z naruszeniem art. 114 i 116 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (str. 31).

Załączniki⁴²

Załącznik nr 1

Dochody budżetowe

L.p.	Wyszczególnienie	2010 r.	2011 r.		5:3	5:4
		Wykonanie	Ustawa	Wykonanie		
		tys. zł			%	
1	2	3	4	5	6	7
	Ogółem część 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	35	8	35 042	100 120,00	438 025,00
1.	dział 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	14	8	35 024	250 171,43	437 800,00
1.1	rozdział 75305 Fundusz Emerytalno-Rentowy	5	0	35 023	700 460,00	0,00
1.1.1	§ 0920 Pozostałe odsetki	5	0	0	0,00	0,00
1.1.2	§ 0970 Wpływy z różnych dochodów	0	0	35 023	0,00	0,00
1.2.	rozdział 75313 Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	9	8	1	11,11	12,50
1.2.1	§ 0920 Pozostałe odsetki	0	0	0	0,00	0,00
1.2.2	§ 0970 Wpływy z różnych dochodów	9	8	1	11,11	12,50
2.	dział 852 Pomoc społeczna	12	0	15	125,00	0,00
2.1	rozdział 85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	12	0	15	125,00	0,00
2.1.1	§ 0970 Wpływy z różnych dochodów	12	0	15	125,00	0,00
3.	dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	9	0	3	33,33	0,00
3.1	rozdział 85395 Pozostała działalność	9	0	3	33,33	0,00
3.1.1	§ 0920 Pozostałe odsetki	1	0	0	0,00	0,00
3.1.2	§ 0970 Wpływy z różnych dochodów	8	0	3	37,50	0,00

⁴² Załączniki od 1 do 5 wykazane są według układu sprawozdania Rb-40 (kwartalne sprawozdanie z wykonania, określonego w ustawie budżetowej na dany rok budżetowy, planu finansowego państwowego funduszu celowego/agencji wykonawczej/instytucji gospodarki budżetowej) określonego w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 20, poz. 103). Według Instrukcji sporządzania sprawozdań budżetowych w zakresie budżetu państwa (§ 17.1.) „Sprawozdania z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego/agencji wykonawczej/instytucji gospodarki budżetowej sporządza się w zakresie danych i w szczególności nie mniejszej niż wynikająca z ustawy budżetowej.”

Załącznik nr 2

Wydatki budżetowe

Lp.	Wyszczególnienie	2010 r.		2011 r.		6:3	6:4	6:5
		Wykonanie	Ustawa	Plan po zmianach	Wykonanie*			
		tys. zł						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Ogółem część 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, w tym:	15 671 039	15 811 660	15 856 838	15 841 818	101,1	100,2	99,9
1.	dział 752 Obrona narodowa	10	10	10	10	100,0	100,0	100,0
1.1	rozdział 75212 Pozostałe wydatki obronne	10	10	10	10	100,0	100,0	100,0
	§ 4700 Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej	10	10	10	10	100,0	100,0	100,0
2.	dział 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	15 648 801	15 789 481	15 834 659	15 820 788	101,1	100,2	99,9
2.1	rozdział 75305 Fundusz Emerytalno-Rentowy	14 935 764	15 120 037	15 120 037	15 120 037	101,2	100,0	100,0
	§ 2430 Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego	14 935 764	15 120 037	15 120 037	15 120 037	101,2	100,0	100,0
2.2	rozdział 75306 Fundusz Prewencji i Rehabilitacji	6 000	1 000	1 000	1 000	16,7	100,0	100,0
	§ 2430 Dotacja z budżetu dla państwowego funduszu celowego	6 000	1 000	1 000	1 000	16,7	100,0	100,0
2.3	rozdział 75313 Świadczenia finansowane z budżetu państwa zlecone do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	682 781	668 444	668 444	654 758	95,9	98,0	98,0
	§ 2860 Dotacja z budżetu państwa stanowiąca zwrot kosztów obsługi świadczeń zleconych do wypłaty Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych i Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz dotacja dla Funduszu Kościelnego	17 390	16 347	16 347	16 347	94,0	100,0	100,0
	§ 3110 Świadczenia społeczne	665 391	652 097	652 096	638 410	95,9	97,9	97,9
	§ 4580 Pozostałe odsetki	0	0	1	1	0,0	0,0	100,0
2.4	rozdział 75395 Pozostała działalność	24 256	0	45 178	44 993	185,5	0,0	99,6
	§ 4213 Zakup materiałów i wyposażenia	2 372	0	2 412	2 384	100,5	0,0	98,8
	§ 4303 Zakup usług pozostałych	2 733	0	10 303	10 232	374,4	0,0	99,3
	§ 4753 Zakup akcesoriów komputerowych, w tym programów i licencji	1 098	0	0	0	0,0	0,0	0,0
	§ 6123 Wydatki na zakupy inwestycyjne państwowych funduszy celowych	18 053	0	32 463	32 377	179,3	0,0	99,7
3.	dział 851 Ochrona zdrowia	22 195	22 109	22 109	20 994	94,6	95,0	95,0

3.1	rozdział 85156 Składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz świadczenia dla osób nieobjętych obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego	22 195	22 109	22 109	20 994	94,6	95,0	95,0
	§ 4130 Składki na ubezpieczenie zdrowotne	22 195	22 109	22 109	20 994	94,6	95,0	95,0
4.	dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	32	60	60	26	81,3	43,3	43,3
4.1	rozdział 85335 Refundacja ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC	30	60	60	26	86,7	43,3	43,3
	§ 3030 Różne wydatki na rzecz osób fizycznych	30	60	60	26	86,7	43,3	43,3
4.2	rozdział 85395 Pozostała działalność	2	0	0	0	0,0	0,0	0,0
	§ 3110 Świadczenia społeczne	2	0	0	0	0,0	0,0	0,0

*w poz.4.2 występuje kwota 310 zł dotycząca wypłaty zapomogi

Załącznik nr 3

Przychody i wydatki Funduszu Emerytalno-Rentowego

Poz.	Treść ²⁾	§	Wykonanie za rok poprzedzający rok sprawozdawczy	Rok sprawozdawczy		
				plan według ustawy budżetowej	plan po zmianach	wykonanie
				w tysiącach złotych		
1	2	3	4	5	6	7
	Część A					
I	Zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz		14 270 601	14 321 635	14 321 635	14 191 018
1.	Emerytury , renty rolne		13 900 848	13 416 439	13 416 439	13 340 225
2.	Zasiłki pogrzebowe		369 753	275 922	275 922	254 864
3.	Pozostałe świadczenia			629 274	629 274	595 929
	Część B					
I	Stan funduszu na początek okresu spraw.		170 236	232 808	232 808	-57 373
	w tym:					
1.	Środki pieniężne		45 834	126 582	126 582	24 458
2.	Należności		308 179	439 652	439 652	265 522
3.	Zobowiązania		-359 697	-355 426	-355 426	-347 353
II	Przychody		16 347 749	16 559 685	16 559 685	16 567 365
1.	Dotacje z budżetu państwa	2430	14 935 764	15 120 037	15 120 037	15 120 037
2.	Składki (przypis)	0820	1 356 396	1 412 648	1 412 648	1 387 870
3.	Pozostałe przychody (przypis)		41 064	27 000	27 000	50 955
4.	Inne przychody		14 525			8 503
III	Wydatki		16 575 358	16 625 641	16 625 641	16 498 510
1.	Transfer na rzecz ludności	3110/4580	14 270 631	14 321 635	14 321 635	14 191 068
1.1	- emerytury rolne		11 387 986	10 888 782	10 905 254	10 899 580
1.2.	- renty rolne		2 512 862	2 527 657	2 511 185	2 440 645
1.3	- zasiłki pogrzebowe rolne		369 753	275 922	275 922	254 864
1.4.	- pozostałe świadczenia			629 274	629 274	595 929
1.5.	- pozostałe odsetki		30			50
2.	Wydatki bieżące		442 000	442 000	442 000	442 000
2.1.	- odpis na fundusz administracyjny	2960	442 000	442 000	442 000	442 000
3.	Składki na ubezpieczenie zdrowotne finansowane z dotacji budżetu	4130	1 859 107	1 862 006	1 862 006	1 862 006
4.	Pozostałe wydatki		1 460			1 081
5.	Odpisy aktualizujące należności		2 160			2 355
IV	Stan funduszu na koniec okresu sprawozdawczego		-57 373	166 852	166 852	11 482
	w tym					
1	Środki pieniężne		24 458	20 000	20 000	79 326
2	Należności		265 522	484 530	484 530	263 831
3	Zobowiązania		-347 353	-359 678	-359 678	-331 675

	Część C	Jednostki				
1.	Ściągalność składek	%	103,50	96,2	96,2	101,18
2.	Składki (wpływy)	tys. zł	1 403 705	1 359 022	1 359 022	1 404 243
3.	Pozostałe przychody (wpływy)	tys. zł	49 758	40 000	40 000	50 092
4.	Przeciętna emerytura i renta finansowana z FER	zł	806,87	838,14	838,14	837,97
5.	Liczba emerytur i rent	tys.	1 374,65	1 334,0	1 334,0	1 326,64

2/ treść w kol. 2 - w szczególności wynikającej z ustawy budżetowej

Odpis aktualizujący	235 395
Należność główna	141 171
Odstetki	94 224

Załącznik nr 4

Przychody i wydatki Funduszu Administracyjnego

Część A						
Poz.	Treść ²⁾	Paragrafy	Wykonanie za rok poprzedzający rok sprawozdawczy	Rok sprawozdawczy		
				Plan wg ustawy budżetowej	Plan po zmianach	Wykonanie
				w tysiącach złotych		
1	2	3	4	5	6	7
I.	Zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz celowy		586 228	584 248	592 820	569 514
1.	Wydatki bieżące		556 089	559 884	568 456	550 354
2.	Wydatki inwestycyjne		30 139	24 364	24 364	19 160
Część B						
I.	Stan funduszu na początek roku		14 486	2 028	13 429	13 429
	w tym:					
1	Środki pieniężne		50 425	37 967	51 694	51 694
2	Należności		10 178	10 271	10 081	10 081
3	Zobowiązania		-46 689	-46 810	-49 012	-49 012
II.	Przychody		585 180	582 447	582 447	581 718
1	Odpis z funduszu emerytalno-rentowego	2960	442 000	442 000	442 000	442 000
2	Odpis z funduszu składowego	2960	58 418	58 750	58 750	58 750
3	Pozostałe przychody		84 762	81 697	81 697	80 968
3.1	- refundacja przez ZUS kosztów obsługi tzw. świadczeń zbiegowych		55 376	53 464	53 464	52 951
3.2	-refundacja kosztów obsługi		25 420	24 574	24 574	21 107
3.2.1	- ubezpieczeń zdrowotnych		6 274	6 453	6 453	2 914
3.2.2	- świadczeń kombatanckich		15 078	14 139	14 139	14 139
3.2.3	- rent socjalnych		1 756	1 774	1 774	1 846
3.2.4	- świadczeń górnictw i za pracę przym.		2 312	2 208	2 208	2 208
3.3	-inne przychody		3 966	3 659	3 659	6 910
III.	Wydatki		586 237	584 248	592 820	570 030
1	Wydatki bieżące (własne)		556 089	559 884	568 456	550 354
1.1	-wynagrodzenia pracowników Kasy	4010-4100, 4170	286 720	287 882	287 882	286 996
1.2	-pochodne od tych wynagrodzeń	4110-4120	44 667	46 211	46 211	44 471
1.3	-pozostałe wydatki bieżące		224 702	225 791	234 363	218 887
	w tym:					
1.3.1	- opłaty pocztowe i usługi bankowe	4300	73 087	74 189	74 189	68 320
1.3.2	- Program PPWOW - 10% wkład własny	4304, 4214, 4754	689	1 540	1 540	1 402
2	Wydatki inwestycyjne		30 139	24 364	24 364	19 160
2.1	-wydatki inwestycje i wydatki na zakupy inwestycyjne	6110, 6120	28 133	17 400	17 400	15 563
2.2	-Program PPWOW - 10% wkład własny	6124	2 006	6 964	6 964	3 597
3	Pozostałe wydatki		6	-	-	2
4	Odpisy aktualizacyjne należności		3	-	-	514

IV.	Stan funduszu na koniec roku (I+II-III)		13 429	227	3 056	25 117
	w tym:					
1	Środki pieniężne		51 694	36 166	41 321	63 344
2	Należności		10 081	6 916	9 716	10 986
3	Zobowiązania		-49 012	-43 655	-48 581	-50 000

²⁾ treść w kolumnie 2 - w szczególności wynikającej z ustawy budżetowej

Odpisy aktualizujące należności	530
- kwota odpisu aktualizującego należności	522
- kwota odsetek od należności niezapłaconych w terminie	8

Załącznik nr 5

Przychody i wydatki Funduszu Prewencji i Rehabilitacji

Część A						
Poz.	Treść ²⁾	Paragrafy	Wykonanie za rok poprzedzający rok sprawozdawczy	Rok sprawozdawczy		
				Plan według ustawy budżetowej	Plan po zmianach	Wykonanie
				w tysiącach złotych		
1	2	3	4	5	6	7
I.	Zadania wynikające z ustawy tworzącej fundusz celowy		43 655	33 949	35 443	34 140
1.	Wydatki bieżące		33 311	30 949	32 443	31 164
2.	Wydatki inwestycyjne		10 344	3 000	3 000	2 976
Część B						
I.	Stan funduszu na początek roku		6 154	51	1 545	1 545
	w tym					
1	Środki pieniężne		7 939	1 836	4 754	4 754
2	Należności		-	-	47	47
3	Zobowiązania		-1 785	-1 785	-3 256	-3 256
II.	Przychody		39 046	33 949	33 949	35 450
1	Dotacje z budżetu państwa	2430	6 000	1 000	1 000	1 000
2	Odpis z funduszu składkowego	2960	32 454	32 639	32 639	32 639
3	Pozostałe przychody (przypis)		592	310	310	1 811
III.	Wydatki		43 655	33 949	35 443	34 140
1	Wydatki bieżące (własne)		33 311	30 949	32 443	31 164
2	Wydatki inwestycyjne	6110,6120, 6260, 6270	10 344	3 000	3 000	2 976
IV.	Stan funduszu na koniec roku (I+II-III)		1 545	51	51	2 855
	w tym					
1	Środki pieniężne		4 754	1 836	3 260	4 865
2	Należności		47	-	47	-
3	Zobowiązania		-3 256	-1 785	-3 256	-2 010

Załącznik nr 6

Zatrudnienie i wynagrodzenia

Lp.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2010			Wykonanie 2011			6 : 3	8:5
		Przeciętne zatrudnienie w osobach w przelicz. na pełne etaty	Wynagrodzenia osobowe pracowników wraz z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym (4010 i § 4040)	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie przypadające na 1 etat	Przeciętne zatrudnienie w osobach w przelicz. na pełne etaty	Wynagrodzenia osobowe wraz z dodatkowym wynagrodzeniem rocznym (§ 4010 i § 4040)	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie przypadające na 1 etat		
		osoby	tys. zł	zł	osoby	tys. zł	Zł		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Ogółem KRUS, w tym	6.150,78	265.678	3.599,5	6.065,06	266.506	3.661,8	98,6	101,7
1.1	Centrala KRUS ogółem:	226,25	17.073	6.288,5	227,82	17.456	6.385,2	100,7	101,5
	w tym: tzw „ R „	3	392*	10.888,9	2,5	313	10.433,3	83,3	95,8
1.2	Oddziały Regionalne i PT	5.924,53	248.605	3.496,8	5.837,24	249.050	3.555,5	98,5	101,7

* łącznie z nagrodą jubileuszową

Załącznik nr 7

Kalkulacja oceny końcowej część 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Funduszy: Emerytalno-Rentowego, Administracyjnego oraz Prewencji i Rehabilitacji

Oceny wykonania budżetu części 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz Funduszy: Emerytalno-Rentowego, Administracyjnego i Prewencji i Rehabilitacji dokonano stosując kryteria⁴³ oparte na wskaźnikach wartościowych opracowanych przez NIK i opublikowanych w Analizie wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej w 2011 roku⁴⁴.

Kalkulacja oceny końcowej część 72 Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Dochody : 35,0 tys. zł

Wydatki: 15.841.818 tys. zł

Łączna kwota G : 15.841.853 tys. zł

Waga wydatków w łącznej kwocie: $Ww = W : G = 0,9999978$

Waga dochodów w łącznej kwocie $Wd = D : G = 0,0000022$

Nieprawidłowości w dochodach: nie stwierdzono.

Ocena cząstkowa dochodów: pozytywna (5)

Nieprawidłowości w wydatkach: nie stwierdzono.

Ocena cząstkowa wydatków: pozytywna (5)

Wynik końcowy $Wk = 5 \times 0,9999978 + 5 \times 0,0000022 = 5$ – Ocena pozytywna

Kalkulacja oceny końcowej Funduszu Emerytalno-Rentowego

Przychody : 16.567.365,0 tys. zł

Wydatki: 16.498.510 tys. zł

Łączna kwota G : 33.065.875 tys. zł

Waga wydatków w łącznej kwocie: $Ww = W : G = 0,4990$

Waga dochodów w łącznej kwocie $Wd = D : G = 0,5010$

Nieprawidłowości w dochodach: nie stwierdzono.

⁴³ <http://www.nik.gov.pl/kontrola/standardy-kontroli-nik/>

⁴⁴ Porównaj: <http://www.nik.gov.pl/kontrola/analiza-budzetu-panstwa/>

Ocena częściowa dochodów: pozytywna (5)

Nieprawidłowości w wydatkach: nie stwierdzono.

Ocena częściowa wydatków: pozytywna (5)

Wynik końcowy Wk: = 5 x 0,4990 + 5 x 0,5010 = 5 – Ocena pozytywna

Kalkulacja oceny końcowej Funduszu Administracyjnego

Przychody : 581.718 tys. zł

Wydatki: 570.030 tys. zł

Łączna kwota G : 1.151.748 tys. zł

Waga wydatków w łącznej kwocie: $Ww = W : G = 0,4949$

Waga przychodów w łącznej kwocie $Wd = D : G = 0,5051$

Nieprawidłowości w przychodach: nie stwierdzono.

Ocena częściowa przychodów: pozytywna (5)

Nieprawidłowości w wydatkach: 56,2.tys. zł, co stanowi 0,01% wydatków ogółem (zapłata odsetek w wysokości 56,2 tys. zł z tytułu przedsądowego wezwania do zapłaty wystawionego przez NFZ).

Ocena częściowa wydatków: pozytywna (5)

Wynik końcowy Wk: = 5 x 0,4949 + 5 x 0,5051 = 5 (ocena pozytywna)

Uwaga: Wynik końcowy obniżono o dwa punkty z uwagi na:

- znaczne przekroczenie zaplanowanego stanu Funduszu na koniec 2011 r. (przekroczenie w stosunku do planu według ustawy budżetowej ponad 110 razy – o 10.965% oraz o 722% do planu po zmianach),
- nieprecyzyjne planowanie wydatków FA w zakresie dokonywanych zmian (głównie w oddziałach regionalnych) w poszczególnych paragrafach klasyfikacji budżetowej – dokonano 45 zwiększeń oraz 22 zmniejszenia planu oraz dokonywanie częstych korekt planu zamówień publicznych, co skutkowało zawarciem mniejszej ilości umów w stosunku do pierwotnej liczby przewidywanych postępowań (zawarto 29 umów z 41 zaplanowanych postępowań),
- nieprawidłowości w zakresie prowadzenia ewidencji księgowej, które stanowiły naruszenie art. 20 ust. 1, art. 22 ust. 3 uor lub wewnętrznych przepisów w zakresie obiegu i kontroli dowodów księgowych (bez wpływu na sprawozdawczość kwartalną FA),

- cztery przypadki zaewidencjonowania dowodów księgowych na kwotę 4.657.832,62 zł w miesiącu innym niż nastąpiło zdarzenie gospodarcze (co naruszało art. 20 ust. 1 uor) i miało wpływ na sprawozdawczość kwartalną FA,
- cztery przypadki na łączną kwotę 1.943.387,43 zł regulowania zobowiązań po terminie płatności, co było niezgodne z art. 44, ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- nieuzasadnione dokonywanie wcześniejszych płatności za dostawy, usługi i roboty w przypadku 18 dowodów księgowych na łączną kwotę 17.319.213,39 zł.

Ocena końcowa: Pozytywna z zastrzeżeniami

Kalkulacja oceny końcowej Funduszu Prewencji i Rehabilitacji

Przychody : 35.450 tys. zł

Wydatki: 34.140 tys. zł

Łączna kwota G : 69.590 tys. zł

Waga wydatków w łącznej kwocie: $Ww = W : G = 0,4906$

Waga przychodów w łącznej kwocie $Wd = D : G = 0,5094$

Nieprawidłowości w przychodach: nie stwierdzono.

Ocena cząstkowa przychodów: pozytywna (5)

Nieprawidłowości w wydatkach: 255.731,12 zł, co stanowi 0,75% wydatków ogółem.

Nieprawidłowości w wydatkach dotyczyły:

- nieuwzględnienia w umowach o przyznanie dotacji na łączną kwotę 225.500 zł istotnych elementów wynikających z ustawy na podstawie której udzielano dotacji,
- przekazywaniu kwot dotacji niższych niż wynikające z zawartych umów o 30.231,12 zł.

Ocena cząstkowa wydatków: pozytywna z zastrzeżeniami (3)

Wynik końcowy $Wk = 3 \times 0,4906 + 5 \times 0,5094 = 4,019$ co w przybliżeniu do jedności daje wynik 4 (ocena pozytywna)

Wynik końcowy obniżono o jeden punkt (do 3) z uwagi na znaczne przekroczenie zaplanowanego stanu Funduszu na koniec 2011 r. (przekroczenie w stosunku do planu według ustawy budżetowej ponad 55 razy, tj. o 5.498%).

Ocena końcowa: Pozytywna z zastrzeżeniami

Załącznik nr 8

Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Komisja Finansów Publicznych
6. Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
7. Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi
8. Minister Finansów
9. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi
10. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
11. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego
12. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego